

5. *Лінія детермінації особистісно-розвивальної соціальної активності, громадянської відповідальності й дії.* Творча самодіяльність і самостійність учителя у громадському і громадянському житті (а це ключові детермінанти його особистісного розвитку й соціальної зрілості) є похідними від емоційного переживання ним образу «Я» як громадянина, громадянську дію якого визначають як духовно красиву в соціально оздоровлюючому плані. Тільки педагог як носій цінностей естетичної культури спроможний олюднювати соціальні відносини, наповнювати їх ідеалами Краси, Віри, Надії й Любові.

6. *Лінія детермінації опанування культурою утвердження українськості.* Існування відповідної лінії є результатом впливу естетичної культури вчителя на розвиток його національної свідомості й самосвідомості, забезпечення їх синтезу. Останній є психологічним механізмом процесу утвердження педагогом етнокультурних цінностей, національних святинь і устремлень у професійному, громадському і громадянському бутті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
2. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Лен.: Хорвест, Современный литератор, 2001. – 1312 с.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: учеб. пособ. для студ. / С.Л. Рубинштейн. – СПб.; Питер, 2005. – 705 с.
4. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. / Оксана Рудницька. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2005. – 358 с.

УДК 374.72:[008:7]:159.955

Г.І. Сотська, м. Київ

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ

Сучасні тенденції розвитку в Україні потребують незалежної, самодостатньої особистості, яка здатна до навчання протягом життя в динамічно змінюваному суспільстві. Нині відбувається трансформація розуміння освіти з «освіта на все життя» на «освіта впродовж усього життя», що забезпечує зміну ролі людини у сучасному світі, бачення ідеалу освіченості людини та висування нових вимог до якості людського капіталу відповідно до культурно-духовних, суспільно-економічних і технологічних трансформацій, а також чисельних викликів глобального, європейського, національного, регіонального та місцевого рівнів.

У сучасних умовах формальна освіта поступово втрачає монополію на знання, адже вона не здатна давати стовідсоткову гарантію інтеграції на ринку праці, тоді як неформальна освіта все більше нарощує свій потенціал використовувати альтернативні форми навчання та надавати додаткові навички, які можуть допомогти людям пристосовуватися до постійних трансформацій суспільства.

У контексті зазначеного заслуговує на увагу конструктивний досвід європейських країн у сфері неформальної освіти дорослих. Статистичні дані звіту «Погляд на освіту» («Education at a Glance») Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) за 2016 р. (30 європейських країн)

засвідчують, що у дорослих віком від 25 до 64 років неформальна освіта посідає провідне місце в удосконаленні професійного і особистісного розвитку [2].

Варто наголосити, що у неформальному навчанні дорослих за галузями знань на мистецтво та гуманітарні науки відводиться 13,3% часу, що засвідчує важливість культурно-мистецької складової у житті дорослої людини європейських країн. Це підтверджується провідними положеннями стратегічних документів ЮНЕСКО, зокрема: «Переосмислюючи освіту: освіта як загальне благо», «Середньострокової стратегії ЮНЕСКО на 2014-2021 рр.», щодо зміцнення миру, сталого розвитку, налагодження міжкультурного діалогу засобами освіти, науки, культури, комунікації та інформації та «Дорожньої карти мистецької освіти», прийнятої на Всесвітній конференції з освіти в галузі мистецтв у Лісабоні (2006), де зазначається що на сучасному цивілізаційному поступі саме культура і мистецтво є найважливішими компонентами всебічної освіти, яка забезпечує творчий, пізнавальний, емоційний, естетичний, соціальний, духовний розвиток особистості.

Значущість культурно-мистецького напрямку неформальної освіти зумовлена потужним потенціалом культури як основи для розвитку духовної сутності людини, формування її культурно-естетичного самоусвідомлення, національної ідентичності і найважливішим її складником мистецтвом, яке здатне виконувати надзвичайно широкий спектр функцій: світоглядної – мистецтво як засіб формування системи емоційних та раціональних форм осягнення людиною навколишньої дійсності; суспільно-перетворюючої – мистецтво як діяльність; компенсаторну – здатність мистецтва до заміщення або доповнення життєвого досвіду; релаксаційну – здатність мистецтва до зняття напруженості; евристичну – відкриття мистецтвом нових стимулів в розвитку людини чи суспільства; прогностичну – передбачення мистецтвом перспектив соціального (технологічного, суспільного тощо) або індивідуального розвитку; комунікативну – призначення твору мистецтва як засобу спілкування з іншим (людиною, епохою, людством тощо); терапевтичну – здатність мистецтва лікувати душу через її чуттєву сферу.

Неформальна освіта дорослих у культурно-мистецькому напрямі покликана забезпечити професійний та особистісний розвиток особистості, його конкурентоспроможність на ринку праці. Досвід високорозвинених зарубіжних країн доводить, що знання, отримані на неформальних курсах, тренінгах, майстер-класах, семінарах тощо, визнаються як частина формальної освіти і в системі вищої освіти зараховуються до кредитних модулів [1, с. 220].

Нині культурно-мистецький напрям неформальної освіти набуває розвитку. В регіонах України створюються центри освіти для різних категорій дорослих, які функціонують як самостійні інституції, а також як підрозділи закладів освіти, бібліотек, музеїв тощо. Серед провайдерів таких освітніх послуг є, зокрема: Сколівський центр освіти дорослих (Львівська область), мережа центрів освіти дорослих (Яворівський район Львівської області), Центр освіти дорослих на базі Нікопольської школи мистецтв.

Таким чином, культура і мистецтво у неформальній освіті здійснюють суттєвий внесок у їх професійний і особистісний розвиток; забезпечують набуття нового досвіду; стимулюють участь громадян у суспільному житті; вибудовують довіру та діалог; поширюють ідею культурного розмаїття та толерантності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сотська Г.І. Неперервна мистецько-педагогічна освіта в контексті сучасних вимог // Г.І. Сотська / Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2015. – Вип. 2 (11). – С. 220.
2. Participation in adult education, by type of education. – Режим доступу: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=79327>

УДК [373:378.4:061]:005.336.4-0435

О.М. Семенов, м. Суми

ПРОЄКТ «УНІВЕРСИТЕТ – ШКОЛА – НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ»: ДОСВІД КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Формуванню ключових компетентностей учнів нової української школи та неперервному професійному розвитку вчителів сприяє ефективна комунікативна взаємодія між учасниками освітнього процесу закладів загальної середньої, вищої педагогічної освіти, академічних інститутів НАПН України. Відповідно до статті 18 «Освіта дорослих» Закону України «Про освіту» (2017) безперервний професійний розвиток окреслено як безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівця, що дає змогу підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду професійної діяльності [2]. У статті 26 Закону України «Про вищу освіту» (2014) з-поміж основних завдань закладу вищої освіти означено участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян [2].

На ефективну взаємодію учасників освітнього процесу спрямована співдіяльність ресурсного центру професійного розвитку, науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, шкіл Сумської області, відділів змісту і технологій педагогічної освіти, теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України упродовж 2017-2020 рр. за спільним проєктом.

Спільний проєкт ресурсного центру професійного розвитку учителя української мови і літератури, науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, що здійснюється відповідно до угод про наукову співпрацю, спрямований на обмін досвідом щодо професійної підготовки викладачів, методистів і вчителів; підвищення рівня педагогічної майстерності, удосконалення професійних якостей, професійної наукової і викладацької культури, проведення науково-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, круглих столів за участю науковців, викладачів і учителів. Актуальність проєкту зумовлена соціальним замовленням щодо педагогіки партнерства, академічної доброчесності, читацької грамотності